

VRIJHEID VOOR EDDA

TOM PALMER

Vertaald door Linda Broeder

kluitman

Voor Ailsa Bathgate, heel veel dank

Nur 283 / W092501

Bisac JUV016060

© MMXXV Nederlandse editie: Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MMXXII Tekst: Tom Palmer

© MMXXII Illustraties: Tom Clohosi Cole

First published in 2022 in Great Britain by Barrington Stoke Ltd an imprint of
HarperCollinsPublishers Ltd

Oorspronkelijke titel: *Resist*

Nederlandse vertaling: Linda Broeder

Omslagontwerp: Mariska Cock

© Foto Audrey Hepburn: Bettmann / Getty Images

© Foto Ella van Heemstra & Audrey Hepburn: Hulton Archive / Getty Images

Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor het
trainen van kunstmatige intelligentie.

kluitman.nl

VELP, 1943

1

Velp, bezet Nederland, 1943

Edda had geen tijd om van richting te veranderen voordat de spoorboom dichtging. De spoorboom blokkeerde de weg die over het spoor naar de zijkant van het station liep. Er stond een trein klaar om te vertrekken, dus ze moest wel stoppen, samen met een tiental andere fietsers.

Twee Duitse soldaten van de controlepost lieten hun blik over Edda en de anderen gaan. Edda durfde hen niet aan te kijken. Als ze de angst op haar gezicht

zagen, zouden ze achterdochtig worden. Misschien zouden ze wel raden waar ze mee bezig was.

Maar Edda wist dat ze niet zomaar kon omdraaien en wegfietsen. Dat zou ook hun aandacht trekken. Ze moest wachten en doen alsof ze gewoon een normale tiener was die van school naar huis fietste.

Edda had geluk dat er ook andere fietsers door de spoorboom werden tegengehouden. Dat hielp om niet op te vallen. De Duitsers hadden Nederland nu al meer dan drie jaar bezet, en omdat ze bijna alle benzine in beslag hadden genomen, reisden de meeste mensen per fiets. Maar de Duitsers hadden ook bijna al het rubber voor binnenbanden gevorderd, dus moesten mensen hun banden vullen met stro en sommigen hadden zelfs houten wielen voor hun fiets gemaakt.

De Duitsers pakken alles af, dacht Edda. Je kon niets doen en nergens naartoe gaan zonder dat je aan hun aanwezigheid werd herinnerd.

Maar Edda had wel grotere zorgen dan de staat van haar fietsbanden.

Het echte probleem was wat ze bij zich had. Een stapel illegale verzetsbladen die ze bij adressen aan de zuidkant van het spoor moest bezorgen. Papieren bedrukt met informatie over de nieuwste verzetsacties tegen de Duitsers – zoals aanvallen op nazisoldaten of troepentreinen – waarmee de Nederlanders terug probeerden te vechten tegen hun bezetters.

Als de Duitse bewakers van de controlepost die bladen vonden, zouden ze Edda martelen om te achterhalen waar ze ze vandaan had en haar daarna vermoorden. Dat wist ze zeker.

Edda voelde zweet op haar voorhoofd, hoewel het een koele avond was. Ze bleef strak voor zich uit kijken en probeerde kalm over te komen terwijl ze terugdacht aan de woorden van de man die haar de bladen had gegeven om te bezorgen.

‘Probeer de Duitsers te vermijden,’ had hij gezegd. ‘Als je denkt dat ze je staande willen houden, gooi je de bladen snel weg. Als dat niet kan, gedraag je dan als een onschuldig kind zodat ze je spullen niet doorzoeken.’

Edda kon niets weggooien nu ze op maar een paar meter afstand van de Duitse soldaten stond, en haar hart klopte steeds sneller toen ze zag dat een van de soldaten de persoonsbewijzen van de fietsers begon te controleren.

Alle mensen in Nederland van veertien jaar en ouder moesten een persoonsbewijs bij zich hebben met daarop hun foto, vingerafdrukken en andere persoonsgegevens. Edda viste die van haar nu uit haar tas terwijl er allerlei vragen door haar hoofd schoten. Wat nou als ze haar spullen doorzochten? Wat nou als ze de bladen vonden?

Ze keek even naar het document in haar hand en

voelde dezelfde schok als altijd bij het zien van de naam die erop stond: Edda. Dat was niet haar echte naam, ze heette eigenlijk Audrey. Maar toen ze bijna vier jaar geleden uit Engeland terug was gekomen naar Nederland, had haar moeder haar verboden om zich Audrey te noemen. Het was een Engelse naam die gelijk duidelijk maakte dat ze Brits was, net als haar vader. Daar zouden de Duitsers meteen wantrouwig van worden en misschien wel veel nieuwsgieriger naar wat ze bij zich had.

Terwijl Edda op haar beurt wachtte, deed ze haar ogen dicht en probeerde zich te herinneren waarom ze deze gevaarlijke klus ook alweer had aangenomen. De angst die ze nu voelde was bijna ondraaglijk. Maar ze wist dat het haar eigen schuld was.

Edda had over het werk van het Nederlandse verzet gehoord en wilde helpen. Ze wilde meer doen dan verbanden wassen en patiënten eten brengen in

het ziekenhuis waar ze na schooltijd als vrijwilliger werkte. En ze wist dat de arts daar, dokter Hendrik Visser 't Hooft, een belangrijke persoon in het verzet was.

Toen ze hem benaderde, was de dokter niet direct enthousiast over haar aanbod om te helpen. Edda was nog maar een jong meisje. 'Wil je echt aan zulk gevaarlijk werk meedoen?' vroeg hij.

Maar Edda was vastbesloten, dus de dokter onderwierp haar aan een test. Hij vroeg haar om vijf adressen te onthouden, wat haar makkelijk lukte. Dus toen daagde hij haar uit om er tien te onthouden.

Ook dat lukte Edda makkelijk.

'Je hebt een uitstekend geheugen,' merkte hij op.

'Dat komt door ballet,' vertelde Edda hem. 'Daar moeten we tientallen houdingen en bewegingen onthouden. We moeten een goed geheugen hebben.'

De dokter glimlachte. 'Dan heb ik een perfect klusje

voor je,' zei hij. 'Zou je verzetsbladen op een aantal adressen kunnen bezorgen?'

Edda dacht hier nu met een frons aan terug, terwijl ze nog steeds stond te wachten tot de trein zou vertrekken en de spoorboom weer open zou gaan. Wat was het naïef van haar geweest om te denken dat ze dit kon. Meer dan naïef. Het was dom.

Opscheppen dat ze zo'n goed geheugen had dankzij haar danslessen.

Serieus?

Er kwam een soldaat voor haar staan. Hij legde zijn gehandschoende hand op haar stuur en Edda zou hem het liefst wegduwen.

'Persoonsbewijs?' eiste hij.

Edda gaf hem het document. Hij controleerde het en tuurde naar de foto. Toen keek hij naar haar tas.

'Tas. Openmaken.'

Edda voelde zich misselijk, maar ze had geen andere

keuze dan haar schoudertas af te doen. Ze gaf hem aan de soldaat en keek naar het perron om zich af te leiden van de angst die haar het gevoel gaf dat ze zou flauwvallen.

Ze zag meer Duitse soldaten die mensen de trein in dwongen. De mensen kwamen haar bekend voor. Ze kwamen van hier. Ze herkende sommigen. Ze hadden koffers bij zich. De kinderen leken te huilen. Edda besepte dat sommige volwassenen ook huilden. Maar op dat moment was Edda te bang voor wat er met haar kon gebeuren om echt tot haar door te laten dringen wat ze op het perron zag.

‘Wat is dit?’ vroeg de soldaat terwijl hij wat vellen papier uit haar tas haalde.

Edda draaide zich terug naar de soldaat en keek hem aan. Ze probeerde te doen alsof ze niets te verbergen had. ‘Huiswerk.’ Ze hoorde haar stem trillen.

Na een paar momenten gaf de soldaat de papieren

terug en ging verder naar de volgende persoon.

Edda ademde even diep in en langzaam uit. Ze was blij dat ze zo slim was geweest om de illegale bladen niet in haar tas te stoppen.

Trillend keek ze weer naar de trein en zag de bange passagiers terugkijken.

Waar werden deze mensen naartoe gebracht? Ze had wel geruchten gehoord. Sommigen werden als dwangarbeider naar Duitsland gedeporteerd, vooral jonge Nederlandse mannen van boven de achttien. Maar anderen werden naar enorme kampen gebracht waar veel van hen werden vermoord. Kon dat waar zijn?

Edda huiverde. Ze haatte de nazi's, haatte wat ze Nederland en haar dierbaren, haar familie, hadden aangedaan.

Haar oudere broer Alex moest gedwongen onderduiken. En ze wilde niet denken aan wat er met haar oom Otto was gebeurd...

Nee, dit was niet het moment om daaraan te denken. Ze moest scherp blijven. Ze moest een keuze maken. Nu. En die was niet makkelijk.

Als de spoorboom omhoogging, zou ze dan stoppen met deze waanzin om verzetsbladen te bezorgen en gewoon terug naar huis gaan, waar ze veilig was? Of kon ze de moed vinden om door te gaan en ze toch te bezorgen, zelfs als ze deze bijna ondraaglijke angst dan nog langer zou voelen?

2

Toen de spoorboom weer omhoogging, fietste Edda met bonzend hart over het spoor en langs een handvol Duitse soldaten aan de andere kant.

Ze hoorde hen lachen en beseftte dat de soldaten spotten met de mensen die hulpeloos vanuit de trein naar buiten keken.

Ineens werd Edda overspoeld door woede. Ze kon niets doen om deze walgelijke mannen te laten stoppen met lachen, of om de mensen die de trein in waren gedwongen te helpen. Maar ze kon wel nieuws van het verzet verspreiden, de boodschap doorgeven.

Edda fietste snel door en vond de straat die ze had doorgekregen. Ze verstopte haar fiets in een grote struik.

De struik ritselde in een frisse wind die de bladeren liet trillen. Edda ging op de stoep zitten, verscholen achter de bladeren, en haalde de verzetsbladen tevoorschijn uit haar veel te grote wollen sokken.

Ze had haar besluit genomen. Ze zou haar moed bijeenrapen.

Er was niemand te zien. Edda sloop stiekem door de voortuinen van de huizen waar ze moest zijn. Ze glipte tussen rozenstruiken en sprong over moestuintjes waar mensen hun eigen aardappels en groenten verbouwden om de voedseltekorten aan te vullen.

Dat was nog iets wat ze van het dansen had geleerd, naast goed kunnen onthouden: de kunst om te rennen, springen en landen zonder geluid te maken. Dat

bleek vanavond goed van pas te komen bij het bezorgen van de bladen en het ongemerkt wegglijpen.

Het kostte haar maar een paar minuten om ze af te leveren bij alle adressen die ze had doorgekregen. Haar eerste missie voor het verzet zat erop.

Nu moest ze weer thuis zien te komen.

Edda fietste terug naar het station en keek behoedzaam vanaf een afstandje of de spoorboom weer dicht was. Ze wilde niet nog eens tegengehouden worden en de aandacht van de soldaten trekken omdat ze al zo snel terugkwam.

De maan was tevoorschijn gekomen en scheen helder neer op de straten en het station. Ja. De spoorboom was weer dicht. Het was niet veilig om het spoor over te gaan. Nog niet.

Edda vond een groepje bomen, legde haar fiets in het gras en ging zitten. Nu de maan zo helder scheen, kon ze een blik werpen op het extra exemplaar van

